

PLIKTRÅDET

Dnr: 2025-FÖRB-0013

Pliktrådet 2025/2026

Författare: Joel Rehn

Stockholm

2025 11-20

Besöksrapport

Livgardet

2025-10-14 / 2025-11-06

Pliktrådet

Enligt förordning 2017:1249 utgör Pliktrådet det centrala medinflytandeorganet för totalförsvarspliktiga under grundutbildning. Pliktrådet, som består av fem värnpliktiga väljs på den årliga Värnpliktskongressen, företräder samtliga värnpliktiga och bedriver intresse- och rättighetsbevakning för deras räkning. Förbandsbesök är en viktig del i Pliktrådets löpande verksamhet.

Rapporten

I rapporten redovisas de intryck som Pliktrådet fick vid besöket. Den belyser såväl brister och utmaningar som det som fungerar väl och annat som bidrar till positiv utveckling på förbandet. Genom detta uppmuntras andra förband att ta efter goda exempel och gemensamt arbeta för att utveckla verksamheten i enlighet med utbildningens mål och främja goda utbildningsförhållanden.

Pliktrådets besökare:

Joel Rehn

Jonathan Gahns Nordahl

Alice Westlund

Allmänt

Livgardet är ett av Sveriges största förband med över XXX värnpliktiga och utbildar soldater mot flera olika befattningar; främst infanteri, ceremoniell verksamhet, militärpolis och säkerhetstjänst. Utbildning bedrivs mot 1. Infanteribrigaden, Livbataljonen, 11. Militärpolisbataljonen och 13. Säkerhetsbataljonen. Livgardet utbildar mot flera unika befattningar och är exempelvis det enda förband som utbildar mot beriden högvakt. Livgardet är beläget i Kungsängen, utanför Stockholm samt i centrala Stockholm på Kavallerikasern. Värnpliktiga rycker in under olika tillfällen beroende på bataljon och befattning. Majoriteten rycker in under sommaren med undantag för två plutoner tillhörande Livbataljon som rycker in i januari samt de plutonbefälsuttaga i mars.

Sammanfattning

Under Pliktrådets två besök på Livgardet framkom både styrkor och förbättringsområden. Förbandets storlek sett till antal värnpliktiga, innebär att upplevelser och problem varierar betydligt mellan olika kompanier och plutoner. De punkter som listas nedan är dock återkommande och berör en betydande del av förbandet.

Förbättringspunkter

- Upphör med att dela ut otillåtna frihetsinskränkningar och kollektiva bestraffningar.
- Tillse att befäl som arbetar under sommaren har god kännedom om de värnpliktigas juridiska rättigheter och skyldigheter.
- Tillse att de värnpliktiga har tillgång till essentiella hygienartiklar såsom toalettpapper och såpa.
- Utbilda de värnpliktiga inom avvikelserapportering.
- Förbättra CLP-hanteringen på förbandet

Positiva exempel

- Fortsätt upprätthåll den goda standard som upplevs inom medinflytandespåret.
- Fortsätt det goda arbetet som genomförs inom likabehandlingstiden.

Innehåll

Arbetsmiljö och säkerhet	4
Materiel och personlig utrustning.....	4
Boendemiljö och vistelseutrymmen.....	5
Försvarshälsan.....	5
Fysisk belastning.....	6
Psykisk hälsa	6
Avbruten utbildning	6
Attityder och jargong	6
Värnpliktigas rättigheter och skyldigheter	6
Meningsfull utbildning	7
Rättstjänst	Fel! Bokmärket är inte definierat.
Information och mönstring	7
Medinflytande	7
Fritid	8
Resor.....	8
Soldathem	8
Övrigt.....	Fel! Bokmärket är inte definierat.
Avslutning.....	8

Arbetsmiljö och säkerhet

De värnpliktiga har överlag begränsad kunskap om vad avvikelserapportering innebär och hur den ska användas, med undantag för majoriteten av skyddsassistenter. På flera plutoner finns mallar för avvikelserapportering tillgängliga i korridorerna, vilket Pliktrådet ser som en positiv åtgärd.

Trots detta bedömer Pliktrådet att kunskapssnivån fortfarande är otillräcklig allmänt bland de värnpliktiga. Pliktrådet uppmanar därför förbandet att genomföra återtag inom informationsområdet, med syftet att säkerställa att samtliga värnpliktiga har en god förståelse för vad avvikelserapportering är. Detta kommer underlätta en mer träffsäker lokalisering av problemområden samt bidra till en mer kvalitativ arbetsmiljö.

CLP-hantering på förbandet är undermålig. Många värnpliktiga har vid flera tillfällen vårdat vapen utan skyddshandskar, då de ofta är slut. En majoritet av de värnpliktiga har även vid återkommande tillfällen vårdat vapen på sina liggunderlag. Pliktrådet uppmanar förbandet att åtgärda denna problematik inom kort, då CLP-olja är hälsovådligt och ej bör komma i direktkontakt med hud.

På Kungsängen upplevs sjuklogementstillgången underdimensionerad. Detta leder till att sjuka värnpliktiga bosatta i Stockholmsområdet får åka hem vid sjukdom. Pliktrådet lägger ingen synpunkt i denna lösning, men vill att förbandet säkerställer att det finns tillräckliga sjuklogement för att undvika smittspridning bland de värnpliktiga. En stor majoritet av de värnpliktiga på Kungsängen har dock upplevt att värnpliktiga på sjuklogement glöms bort gällande måltider och därmed fått vara utan mat. Pliktrådet ser allvarigt på utspridningen av denna problematik och uppmanar starkt till att åtgärda detta. Förbandet bör även förse sjuklogementen med 24-timmars påsar, ifall denna problematik skulle kvarstå.

På Kavallerikasern anses det finnas möjlighet till tillräckliga sjuklogement, vid händelse av större sjukdomsutbrott.

De värnpliktiga upplever även att torkrummen är underdimensionerade och bristande i effekt på både Kavallerikasern och Kungsängen. Detta leder till att de värnpliktigas materiel inte torkar, och därför torkas på logement vilket blir en arbetsmiljöbrist. Denna problematik är välkänd bland förbandsledningen, som arbetar för att åtgärda problematiken. Pliktrådet kommer följa upp arbetet kring detta nästkommande besök.

Materiel och personlig utrustning

Majoriteten av de värnpliktiga får ut sju par underkläder. Pliktrådet uppmanar förbandet att följa de centrala styrningarna och dela ut nio par. De värnpliktiga kvinnorna får ut underklädesbidrag på 1700kr, men styrningarna kring hur detta ska delas ut varierar mellan kompanierna. Pliktrådet uppmanar förbandet att ha en standard kring hur detta förfarande ser ut, för att säkerställa att de värnpliktiga kvinnorna enkelt har tillgång till duglig materiel.

Försvårshälsan ser stora kvalitativa brister i känga 90B och att denna leder till fotproblem av olika karaktär. Det finns även kvantitativa brister i stridssäck 12, vilket leder till att värnpliktiga istället tilldelas stridssäck 2000 som ofta leder till skador. Utöver detta har de värnpliktiga på Livgardet fått

ut det mesta av den nya materielen, och Pliktrådet uppfattar att upplevelserna kring dessa är överlag positiva bland såväl befäl som värnpliktiga.

Vid Pliktrådets besök på Kungsängen uppmärksammades en omfattande brist på toalettpapper och andra grundläggande hygienartiklar. Trots att detta återkommande lyfts genom medinflytandespåret på plutonsnivå har ingen åtgärd vidtagits. Konsekvensen har blivit att värnpliktiga tvingats använda vapenvårdspapper i brist på alternativ, vilket i sin tur orsakat stopp i avloppen samt skapat bristfälliga hygienförhållanden på kasernerna.

Pliktrådet ser det som anmärkningsvärt att en sådan grundläggande fråga överhuvudtaget ska behöva uppkomma. Denna bild delas även av förbandsledningen. Pliktrådet uppmanar förbandet att omedelbart säkerställa tillgång till toalettpapper och hygienartiklar genom att, vid behov använda lokala inköpslösningar om ordinarie rutiner inte fungerar. Värnpliktiga ska alltid ha tillgång till nödvändig hygienutrustning.

Boendemiljö och vistelseutrymmen

Logementen på Kungsängen såväl som Kavallerikasern uppfattades som dugliga och att dessa fyller sin funktion. Dagrummet på en skvadron på Kungsängen ansågs som undermåligt bland de värnpliktiga, men i dialog med skvadronchefen uppkom det att detta ska åtgärdas efter önskemål från de värnpliktiga, något Pliktrådet ser positivt på. Överlag uppskattas dagrummen på respektive utbildningsplats.

Försvvarshälsan

Försvvarshälsan på Kungsängen består av två läkare, två psykologer, en fysioterapeut riktad mot värnpliktiga, två företagssjuksköterskor, tre sjuksköterskor riktade mot värnpliktiga samt en hälsopedagog. Det kommer även tillträda två nyanställda sjuksköterskor i januari och man håller i nuläget på att rekrytera ytterligare en läkare för att kompensera för utökningen på förbandet.

Försvvarshälsan har drop-in tider varje vardag mellan 08-09 på morgonen, och dessa beskrivs som relativt hårt belastade. De värnpliktiga upplever även denna problematik och att det ibland kan ta lång tid att få vård, från det att man söker det. Psykologen räknar att det tar ungefär en vecka att få kontakt med dem, men att de vid akutfall prioriterar annorlunda. Pliktrådet uppfattar att denna situation kommer bli bättre i samband med personalutökningen av Försvvarshälsan.

De vanligaste anledningarna till uppsökande av vård är enligt sjuksköterska förkylningar, fotbesvär och överbelastning och enligt psykolog, stress och anpassningssvårigheter. De värnpliktiga ges möjlighet att ta TBE-vaccin och att vaccinera upp barnvaccinationsskyddet om detta inte är genomfört tidigare.

En del värnpliktiga upplever motstånd till sökandet av vård. Detta fenomen var som mest utbrett under sommaren, då ett annat befälslag var på plats på 136e skvadron. Befälen delade då ut en "badge" till de som gått till Försvvarshälsan men som kunde löst problemet själva i befälens mening.

Pliktrådet ser mycket allvarligt på detta, då det äventyrar med de värnpliktigas välbefinnande och hälsa. Det leder även till att Försvarshälsan inte kan uppnå sin funktion rörande förebyggande vård.

De värnpliktiga på Kavallerikasern uppfattar att vården där fungerar väl, samt att det går snabbt att få vård.

Fysisk belastning

Försvarshälsan upplever att den fysiska belastningstrappan ej efterlevs tillräckligt baserat på andelen överbelastningsskador de får åtgärda. Pliktrådet uppmanar förbandet att efterleva den fysiska belastningstrappan i högsta möjliga utsträckning för att undvika skador, avbrott och därmed få en högre utbildningskvalitet.

Psykisk hälsa

Vid samtal med en av psykologerna på förbandet framkommer det att den psykiska hälsan på förbandet har förvärrats sedan föregående år och att belastningen på psykologerna därmed är avsevärt högre. Psykologen uppfattar att många psykiska problem som uppdagas har sin grund i tidigare bekymmer och att dessa går förbisedda under mönstringsförfarandet.

Avbruten utbildning

Andelen värnpliktiga som avbrutit sin utbildning ligger i nuläget mellan 6-7 procent, något som Pliktrådet inte lägger någon värdering i då man brukar anse att det är problematiskt först runt 10 procent.

Attityder och jargong

Jargongen på förbandet upplevs generellt sett som god, även om det ges ett par exempel på när den brister. De värnpliktiga känner överlag att det är ett öppet klimat på plutonens timme, och att man vågar lyfta det man tänker på.

De värnpliktiga på en pluton upplever stor problematik rörande synen som anställda soldater har gentemot värnpliktiga, och att dessa tar deras materiel och allmänt har en nedlåtande ton. Pliktrådet uppmanar förbandet att utreda detta och tillse att denna problematik åtgärdas.

Värnpliktigas rättigheter och skyldigheter

De värnpliktiga på förbandet har dålig insikt i vad disciplinmålningar innebär, samt vilka som innefattas av detta regelverk. Majoriteten av de värnpliktiga upplever även att de ej fått någon utbildning inom deras juridiska rättigheter och skyldigheter i samband med inryck. Enskild pluton har även fått höra att straffarbete är en påföljd, något som ej stämmer.

Otillåtna frihetsinskränkningar har förekommit på förbandet vid åtskilliga tillfällen, främst under utbildningens tidigare skeden. Dessa frihetsinskränkningar har motiverats genom brandsäkerhet och att de värnpliktiga ska genomföra kängvård djup intill de ska sova varje kväll. Även kollektiva bestraffningar har förekommit på förbandet, ofta kombinerat med fysiska bestraffningar. Detta har yttrat sig i enskilda omvisationer, felsägningar eller bristande vapenhantering som leder till armhävningar eller annan fys för kollektivet.

Pliktrådet ser allvarligt på bredden av dessa problem och uppmanar förbandet starkt till att vidta åtgärder inom de juridiska områdena för att tillse att detta upphör, exempelvis genom utbildning av befälslag och repetitionsutbildning av de värnpliktiga inom deras juridiska rättigheter och skyldigheter.

Meningsfull utbildning

De värnpliktiga upplever i stort sin utbildning som både bra och meningsfull. Efter Pliktrådets besök har vi dock fått information om att cirka 20 värnpliktiga under tre veckors tid fått städa och inventera på logistikenheten. Det ansvariga befälet ska ha motiverat detta med att det saknades planerad utbildningsverksamhet under perioden. Pliktrådet anser att detta är grå arbetskraft där värnpliktiga används för arbete som likväl kunnat genomföras av civilanställd personal. Pliktrådet kommer därför följa upp hur detta hanteras framöver.

Information och mönstring

De värnpliktiga på Livgardet känner överlag att det de fick höra på mönstringen faktiskt stämmer överens med den befattning de i nuläget har. Förbandet sticker ut i positiv bemärkelse i det avseende.

De värnpliktiga som är iväg på central befattningsutbildning fick reda på denna information med endast några veckors försprång. Pliktrådet är förstående till att ändringar snabbt kan ske, men vill trots detta trycka på att det bör gå ut till de värnpliktiga i så tidig mån som möjligt.

Förbandet anordnade inte någon informationsträff, något som Pliktrådet uppmanar förbandet att undersöka tills nästkommande inryck för att minska den psykiska belastningstrappan.

Medinflytande

Plutonens timme, kompani och förbandsnämnd genomförs med rätt tidsintervaller. De värnpliktiga förtroendevalda har fått utbildning i sitt uppdrag, vilket de fann givande och de känner sig bekväma i sina roller. NVK-funktionen uppfattas som att den tas på allvar och är i Pliktrådets uppfattning välfungerande. Alla kvinnor som vill deltar på dessa möten.

Förbandet har även ett forum för män som kallas "Likabehandlingstid" (LBT). Forumet behandlar frågor som machokultur, normer och mäns psykiska ohälsa inom Försvarsmakten. Pliktrådet deltog vid ett av dessa möten och kunde då tydligt uppfatta det stora värdet forumet har för de värnpliktiga.

Livgardet framstår som ett föregångsexempel i detta arbete, och Pliktrådet ser mycket positivt på forumets effekter och arbetar för att sprida konceptet vidare till fler förband.

En del värnpliktiga har även deltagit på matråd som hålls med jämna mellanrum. Pliktrådet ser positivt på detta forum och uppmanar förbandet att fortsätta i samma riktning.

Fritid

Schemadelgivningen till de värnpliktiga är varierande och skiljer sig mycket mellan plutoner och kompanier. Problematiken drabbar framför allt de värnpliktiga som genomför plutonsöverskridande utbildningar, där det enligt uppgift ofta ges besked om att det inte är möjligt att lämna mer specifika scheman.

Pliktrådet uppmanar förbandet att säkerställa att dags-, vecko- och stomscheman delas ut till alla värnpliktiga med så tillförlitliga sluttider som möjligt och med en tydlig övergripande bild av kommande verksamhet. Detta är avgörande för att de värnpliktiga ska kunna planera sin fritid och därmed få möjlighet att göra den meningsfull.

Resor

Resorna till förbandet fungerar överlag smidigt enligt Pliktrådets bedömning, mycket tack vare att majoriteten av de värnpliktiga är bosatta i Stockholmsområdet. De värnpliktiga har vid behov möjlighet att ansöka om resekostnadsersättning, vilket är positivt. Flera upplever dock svårigheter i att komma i kontakt med adjutanterna på grund av deras arbetstider. Pliktrådet uppmanar därför de värnpliktiga att i första hand lyfta detta via sina plutonchefer för att säkerställa att ansökningar hanteras.

Soldathem

Soldathemmet ligger i direkt anslutning till regementsområdet på Kungsängen och är mycket uppskattat av de värnpliktiga. Soldathemmet är välförsett med flertalet vistelserum, shop, musikrum och biosalong. Dessa är fördelade på två våningar. Soldathemmet kommer emellertid ut under övningar och är närvarande i de värnpliktigas vardag, något som Pliktrådet ser mycket positivt på för de värnpliktigas välbefinnande.

Kavallerikasern har ej något soldathem, men de värnpliktiga får vistas i pentryt.

Avslutning

Pliktrådet tackar Livgardet för två strukturerade och välanpassade besök på både Kavallerikasern och Kungsängen. Vi upplever en god dialog med både de olika kompaniledningarna och förbandsledningen.

PLIKTRÅDET

Dnr: 2025-FÖRB-0013

Pliktrådet 2025/2026

Författare: Joel Rehn

Stockholm

2025 11-20

Nästkommande besök kommer vi följa upp de punkter som påtalats, exempelvis tillgången till hygienartiklar och de otillåtna frihetsinskränkningar som utfärdats. Vi kommer även följa upp hanteringen av det vi anser vara grå arbetskraft framöver.